

דף ינשוף – לסיכום פרק 15

ההתיישבות

קראו את פרק 15 בספר "הלאומיות המודרנית וראשית הציונות" (עמודים 131–136) והשיבו:

הקדמה

קראו עמוד 131 והשיבו

1. באיזה סוג של התיישבות התיישבו רוב עולי העלייה הראשונה והשנייה?

2. באיזה סוג התיישבות בחרו כ-20% מכלל העולים?

השלימו את המשפטים הבאים (מתוך עמוד 131)

תושביה היהודיים של הארץ התגוררו עד אז ב_____. העולים היהודים אשר בחרו בהתיישבות החקלאית עשו זאת מתוך _____ ומתוך _____ שהדרך הנכונה ביותר ליהודים לשלוט על ארץ ישראל היא _____.

ההתיישבות החקלאית נתקלה מראשיתה ב_____ מרובים. כדי להתמודד עם קשיים אלה נמצאו _____ מקוריים אשר העניקו להתיישבות החקלאית היהודית בארץ ישראל אופי ייחודי וחדשני שכמותו לא ידע העולם.

הסבירו מהו גידול דמוגרפי

(תוכלו להיעזר במילון המושגים שבסוף הספר, ראו הערך "דמוגרפיה" בעמוד 206).

א. חיזוק ההתיישבות העירונית

קראו סעיף 1 בפרק (עמודים 132–133) והשיבו:

1. כיצד באה לידי ביטוי ההתעצמות הדמוגרפית של היישוב היהודי בירושלים?

2. ממה נבע הגידול הדמוגרפי של היישוב היהודי בחיפה?

- ---
- ---
- ---

3. השלימו את המשפטים הבאים:

במאה ה-19 נחשבה יפו לעיר ה_____ בארץ ישראל. היא הייתה מרכז כלכלי ושלטוני של הארץ ונמל יפו היה שער הכניסה הימי העיקרי לארץ. בשנת 1907 חיו ביפו כ-8,000 יהודים, אשר היוו כ-20% מכלל 40,000 תושבי העיר. תנאי המחיה ביפו היו _____ והתושבים סבלו ממחירי דיור יקרים ומ_____ שהתגברה במהלך השנים. קשיים אלה הביאו את תושביה היהודיים של יפו להקים שכונות יהודיות חדשות בסמוך לעיר. בתוך כך, התארגנה בשנת 1905 קבוצת אשר שאפה לייסד שכונה יהודית חדשה _____, אשר רחובותיה יהיו מרווחים ואשר יתקיימו בה תשתיות מודרנית של תברואה. בתחילה, השכונה נקראה *אחוזת בית* ולימים נקראה *תל אביב*. לימים הייתה תל אביב לעיר הראשונה בארץ ישראל אשר כל תושביה היו יהודים.

ב. המושבה

קראו סעיף 2 בפרק (עמודים 133–134).

1. השלימו את המשפטים הבאים:

השיטה הכלכלית שעליה התבססו המושבות הייתה שיטה של משק _____ ובעלות _____ על הקרקע. כל משפחה נהנתה מבעלות על משק פרטי משלה. האדמה, הבית, הכלים החקלאיים ובעלי החיים היו בבעלות _____. לכן, גם הרווחים וההפסדים חלו על ה_____.

בתחילה נתמכו המתיישבים על ידי אגודות חובבי ציון, אולם עם הזמן התברר כי המושבות _____.

הברון רוטשילד בא לעזרתן, קנה אותן ובכך הציל אותן מ_____. צעד זה גרם לכך שהאיכרים איבדו את _____ והפכו לשכירי הברון ששילם להם שכר בעד עבודתם.

בתחילה ניסו אנשי המושבות לגדל גידולי תבואה שונים, אך הניסיון נכשל מפני _____.

בהמשך, בייחוד לאור המלצתם של פקידי הברון, עברו אנשי המושבות למשקים חד ענפיים, בעיקר בתחום ה_____.

2. הסבירו מדוע פרצה מחלוקת בין איכרי המושבות לבין אנשי העלייה השנייה.

ג. הקבוצה

קראו סעיף 3 בפרק (עמוד 135) והשלימו את המשפטים הבאים:

הקבוצה הייתה יצירתם של העולים שהגיעו לארץ בראשית המאה ה-20. ייחודן של הקבוצות היה ניסיונם של חבריהן להקים בהן צורת חיים חדשנית, שבה הונהג _____ מלא בין חברי הקבוצה מהבחינה הכלכלית והחברתית. הקבוצה הראשונה שהוקמה הייתה קבוצת _____, שקמה בשנת 1910 על ידי כעשרה חברים וחברות. אדמת הקבוצה נרכשה מכספי _____ באמצעות _____.

ייחודיותה הכלכלית של הקבוצה באה לידי ביטוי בשני היבטים:

- כלכלה _____: הקבוצה שאפה להנהיג שיתוף מוחלט כל הרכוש והנכסים בקבוצה היו משותפים: ה _____, ה _____, ה _____, בעלי החיים, המבנים וכו'. מטרת השיתוף הייתה ליצור _____ מלא בין חברי הקבוצה, כך שכל אחד מהם יתרום לקבוצה _____ ויקבל ממנה את _____.

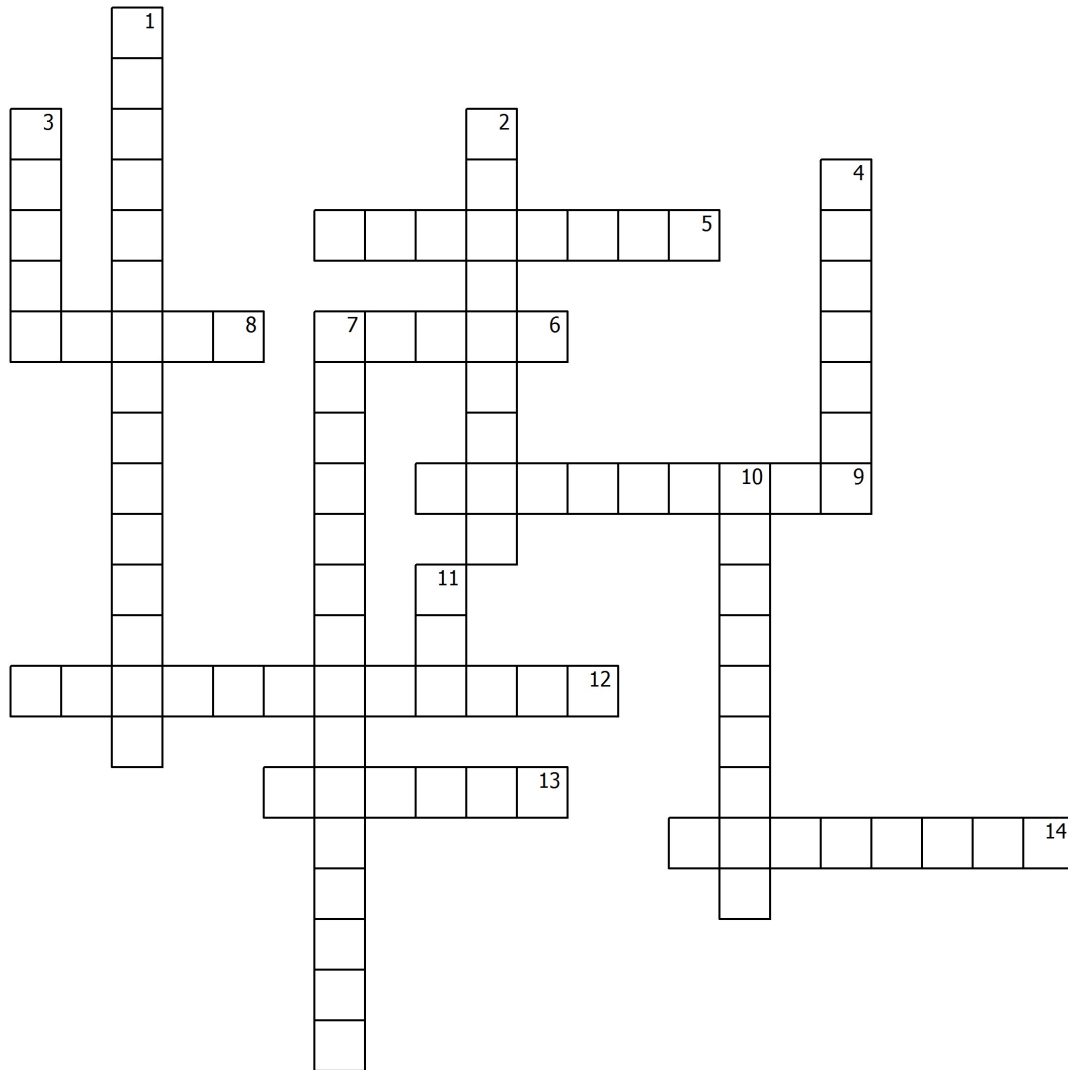
- עבודה _____: חברי הקבוצה ראו ערך מיוחד בכך שהאדמה תעובד על ידי חברי הקבוצה עצמם וללא _____ . במיוחד התנגדו חברי הקבוצה לשכירת עבודתם של פועלים _____ . התנגדות זו לא נבעה מעוינות לערבים, אלא משאיפתם לחזק את _____ של האיכרים החלוצים ל _____.

ד. הקואופרציה במרחביה

קראו סעיף 4 בפרק (עמוד 136) והשלימו את המשפטים הבאים:

בשנת 1911 הוקמה צורת התיישבות חקלאית נוספת- הקואופרציה. צורת התיישבות זו, שהוקמה במרחביה, נועדה לשלב בין יתרונות היישוב החקלאי ה _____, דוגמת המושבה, לבין יתרונות ה _____ . בסופו של דבר, נקלעה הקואופרציה שהוקמה במרחביה ל _____ כבדים ולא הצליחה לשרוד. מבחינה כלכלית הקואופרציה הייתה מעין שילוב בין המושבה והקבוצה . היה בה גם מרכיב של כלכלה _____ וגם מרכיב של כלכלה _____.

מאונך

1. ההתיישבות בירושלים, צפת, חיפה וטבריה
2. משק המתבסס על ענפי חקלאות שונים
3. אם הקבוצות
4. העיר בה מספר העולים הגדול ביותר
7. רכש את האדמות שעליהן הוקמו הקבוצות
10. התיישבות חקלאית שנועדה לשלב את היתרונות הטמונים במושבה ובקבוצה
11. עיר שתושביה סבלו מצפיפות וממחירי דיור יקרים

מאוזן

5. אם המושבות
6. מינים שונים של דגן, כגון חיטה ושעורה
8. התיישבות חקלאית שכלכלתה וחייהם החברתיים של חברה היו שיתופיים
9. משק המתבסס על ענף חקלאי אחד בלבד
12. תמך כלכלית במושבות ובהתיישבות העירונית
13. העיר העברית הראשונה
14. שמה הקודם של תל אביב

1. לסיכום הפרק: מי אני?

מתחו קו בין ההגדרה לבין המושג המתאים:

<u>מושגים</u>	<u>הגדרות</u>
• זיכרון יעקב	• יהודי עשיר שתרום כספים רבים לחיזוק ההתיישבות בארץ
• מזכרת בתיה	• נקלעתי לקשיים כלכליים והברון רוטשילד קנה אותי
• המושבה	• הייתי שער הכניסה הימי העיקרי לארץ ישראל
• מאיר דיזינגוף	• עמדתי בראש אגודת אחוזת בית
• קואופרציה	• מושבה שהוקמה ב-1883
• נמל יפו	• מושבה שהוקמה במישור החוף
• קבוצה	• התקיימה בי שיטה כלכלית של משק פרטי ובעלות פרטית על הקרקע
• הברון רוטשילד	• חברי התנגדו להעסקת פועלים

2. לסיכום הפרק: השלמת משפטים

התיישבות עירונית היא התיישבות ב_____ הכוללת עבודות _____ מספר העולים הגדול ביותר התיישב בעיר _____, התיישבות עירונית הייתה גם ב _____, _____, _____ וחיפה.

התיישבות חקלאית היא התיישבות המבוססת על עבודה _____ . הוקמו מושבות שזו צורת התיישבות חקלאית _____ . המושבה הראשונה היא _____ . בהמשך הוקמו מושבות נוספות כמו _____ ו _____ . צורת התיישבות חקלאית נוספת הייתה הקבוצה. זוהי צורת התיישבות חקלאית _____ . הקבוצה הראשונה הוקמה ב _____ . בהמשך הוקמה צורת התיישבות חקלאית נוספת שנקראה _____ שנועדה לשלב בין יתרונות היישוב החקלאי הפרטי, דוגמת ה _____, לבין יתרונות הקבוצה.

מחנך מילים

רחובות; יפו; צפת; חקלאית; עיר; ירושלים; שיתופית; ראשון לציון; פרטית; עירונית; טבריה; מושבה; קואופרציה; פתח תקווה; דגניה.

ח. לסיכום הפרק: שאלה פתוחה

בחרו באחת מהשאלות הבאות והשיבו עליה באופן עצמאי:

1. הציגו את תהליך החיזוק של ההתיישבות העירונית.
2. הציגו את מאפייני ההתיישבות החקלאית. (מושבה, קבוצה, קואופרציה)
3. הציגו את הקשיים שעמם התמודדו העולים שבחרו להתיישב במושבות.
4. הציגו את הקשיים שעמם התמודדו העולים שבחרו להתיישב בקבוצות.

משפט פתיחה:

גוף התשובה:

בהצלחה!!!